

*Morena Poljančić
Biljana Trajkovski*

Prethodno znanstveno priopćenje

GORANSKI PLESOVI U FUNKCIJI PODIZANJA FONDA MOTORIČKIH ZNANJA DJECE RANE ŠKOLSKE DOBI

1. UVOD I PROBLEM RADA

Ples je dio svakog plana i programa tjelesne i zdravstvene kulture koji se prožima kroz sve razrede osnovne škole. Kao takav ima veliku ulogu u oblikovanju pojedinca na više sfera. Osim na proširenje plesnog znanja, ima velik utjecaj u vidu nacionalnog, socijalnog, estetskog i zdravstvenog odgoja (Srhoj; Miletić, 2000; Maletić, 1986). Učenje tradicionalnih plesova u osnovnoj školi najbolji je način kojim se djecu upoznaje s njihovom narodnom baštinom. Isto bi trebalo prestati zanemarivati i marginalizirati jer rezultira istiskivanjem tradicije. Učenjem narodnog plesa u djece se razvija estetika pokreta, koordinacija ritma, unapređuje se tjelesna pripremljenost, smanjuje razlika među spolovima i ostalo (Knežević, 2005). Osim toga, ples kao polistrukturalna konvencionalna aktivnost (Mraković, 1997) utječe i na razinu usvojenosti motoričkih zadataka koji su odgovorni za njegovo izvođenje (Pejčić, 2001).

Tradicija je temelj svakog društva pa tako i Gorskog kotara. Kao takva mora pronaći mjesto u odgoju i obrazovanju djece radi stjecanja poštovanja te navika njezine upotrebe i očuvanja. Svako novo stečeno znanje u ranoj dobi odličan je temelj za daljnju nadogradnju. Tradicionalni plesovi najbolji su način kojim se baština kraja u kojem djeca žive može približiti. Bitna sastavnica narodnog stvaralaštva jest vodstvo koje mora biti temeljeno na unaprijed proučenoj građi i spremnosti za rad s djecom. Također, autentičnost, doživljaj, znanje, koreografija te umjetnost temeljne su odrednice uspješnog prenošenja tradicije nekog kraja publici što čini veliki rad i odgovornost svakog voditelja plesnoga narodnog stvaralaštva (Ivančan, 1996).

Cilj je ovog rada utvrditi koliko će djeca rane školske dobi koja uče goranske plesove (Špic polka, Oberštajerić i Pet koraka) u razdoblju od tri mjeseca u trajanju od 45 minuta dva puta tjedno unaprijediti svoja plesna motorička znanja. U radu će se provjeriti pouzdanost i homogenost ocjenjivača na razini inicijalne i finalne provjere. Nadalje, usporedit će se početna i završna provjera svih ispitanika u cilju utvrđivanja poboljšanja razine motoričkih znanja iz područja goranskih plesova kao posljedica sudjelovanja u programu. U konačnici će se utvrđivati razlika među dvije skupine ispitanika u skladu s postavljenim ciljem s obzirom na njihovu dob.

2. METODE RADA

Istraživanje je provedeno na učenicima rane školske dobi razredne nastave Osnovne škole Ivan Goran Kovačić u Delnicama u sklopu izvannastavne aktivnosti pod nazivom *Goranska škola folklor* dva puta tjedno sa svakom skupinom u trajanju od 45 minuta. Ukupno je sudjelovalo 10 učenika i 39 učenice, što čini uzorak od ukupno 49 ispitanika. Učenici su bili podijeljeni u dva subuzorka. Mlađu skupinu činilo je 23 učenika (6 učenika i 17 učenica) prvog i drugog razreda, a stariju skupinu 26 učenika (4 učenika i 22 učenice) trećeg i četvrtog razreda.

Uzorak varijabli činila su tri goranska plesa (Špic polka, Oberštajerić i Pet koraka) koja su se mjerila Likertovom skalom od pet stupnjeva (Mejovšek, 2008) što znači da se je mjerilo 15 plesnih varijabli. Svaka razina ima svoje točno određenje (Findak, 1999):

- a) 1 – učenik/ca motoričko gibanje ne izvodi pravilno, nije u ritmu, loše koordinacije te nepravilnog držanja tijela
- b) 2 – učenik/ca motoričko gibanje izvodi uz velike pogreške u ritmu, koordinaciji ili držanju tijela
- c) 3 – učenik/ca motoričko gibanje izvodi uz veću pogrešku u ritmu, koordinaciji ili držanju tijela
- d) 4 – učenik/ca motoričko gibanje izvodi uz malu pogrešku u ritmu, koordinaciji ili držanju tijela
- e) 5 – učenik/ca motoričko gibanje izvodi pravilno, ritmički točno, koordinirano uz pravilno držanje tijela.

Normalitet distribucije podataka utvrđivao se Kolmogorov–Smirnovim testom. Pouzdanost ocjenjivača izračunana je metodom unutarnje konzistencije (Cronbach α), a homogenost prosječnom korelacijom među ocjenjivačima (AVR). Izračunati su osnovni deskriptivni parametri (aritmetička sredina i standardna devijacija) u inicijalnoj i finalnoj provjeri u objema skupinama ispitanika. Za utvrđivanje razlika između navedenih dviju provjera u objema skupinama upotrebljavao se t-test za zavisne uzroke i izračunata je veličina učinka (*Cohenov Effect size*), a za utvrđivanje razlika između skupina u inicijalnoj i finalnoj provjeri upotrebljavao se t-test za nezavisne uzorke.

3. REZULTATI I RASPRAVA

Rezultati Kolmogorov – Smirnovim testom pokazali su kako ni u jednoj varijabli normalnost distribucije ne odstupa značajno od normalne. Prema navedenom u plesu Špic polka prema K-S testu $d = ,160$, $p < 0,20$; u plesu Oberštajerić prema K-S testu $d = ,119$, $p > 0,20$; i u plesu Pet koraka prema K-S testu $d = ,128$, $p > 0,20$. U skladu s dobivenim rezultatima za daljnju analizu upotrebljavale su se parametrijske metode. Dobiveni rezultati mjerenja pouzdanosti i homogenosti ocjenjivača prikazani su u Tablici 1.

Tablica 1. Pouzdanost i homogenost ocjenjivača u sva tri plesa (Cronbach α = koeficijent pouzdanosti, standardizirana Cronbach α = standardizirani koeficijent pouzdanosti, AVR = koeficijent homogenosti).

Ples	Cronbach α	Standardizirana Cronbach α	AVR
Špic polka	0,90	0,91	0,79
Oberštrajčić	0,86	0,87	0,69
Pet koraka	0,88	0,89	0,73

Iz rezultata prikazanih u tablici 1 može se vidjeti kako je pouzdanost i homogenost ocjenjivača visoka u sva tri plesa (Špic polka, Oberštajerić i Pet koraka). Metrijske karakteristike testova kojima se provjerava motoričko znanje iz nekog plesa izrazito su važne kako bi ocjenjivači bili u što većoj podudarnosti (Miletić, 2002). Dobiveni su rezultati očekivani s obzirom na način provedbe oba sata provjere.

T-testom za zavisne uzorke utvrđivane su razlike između inicijalnog i finalnog ocjenjivanja kod mlađe i starije dobne skupine u sva tri plesa U Tablicama 2 i 3 prikazani su deskriptivni parametri u inicijalnoj i finalnoj provjeri za sva tri testa u objema skupinama ispitanika.

Tablica 2. Razlike između inicijalnog i finalnog ocjenjivanja u mlađe dobne skupine u sva tri plesa (AS = aritmetička sredina, SD = standardna devijacija, t-value = t-test, p = koeficijent statističke značajnosti, ES = veličina učinka)

1. i 2. razred	AS Inicijalno	AS Finalno	SD Inicijalno	SD Finalno	t-value	p	ES
Špic polka	3,74	4,43	0,90	0,66	-2,98	0,00	0,76
Oberštrajčić	3,68	4,28	0,78	0,76	-2,62	0,01	0,76
Pet koraka	3,32	3,99	0,78	0,73	-3,01	0,00	0,85

Tablica 3. Razlike između inicijalnog i finalnog ocjenjivanja u starije dobne skupine u sva tri plesa (AS = aritmetička sredina, SD = standardna devijacija, t-value = t-test, p = koeficijent statističke značajnosti, ES = veličina učinka).

3. i 4. razred	AS Inicijalno	AS Finalno	SD Inicijalno	SD Finalno	t-value	p	ES
Špic polka	3,68	4,85	0,61	0,29	-8,77	0,00	1,91
Oberštrajčić	3,56	4,78	0,72	0,27	-8,13	0,00	1,69
Pet koraka	3,26	4,74	0,80	0,36	-8,69	0,00	1,85

Prema svemu navedenom može se zaključiti kako su rezultati između aritmetičkih sredina inicijalne i finalne provjere statistički značajni. Rezultati su pokazali kako su obje skupine učenika u finalnoj provjeri postigle bolje ocjene, međutim valja istaknuti kako je napredak ipak znatno veći u starije skupine što je vidljivo iz veličine učinka: ES = 1,91 u odnosu na ES = 0,76 pri testu Špic polka, ES = 1,69 u odnosu na ES = 0,76 pri testu Oberštajerić te ES = 1,85 u odnosu na ES = 0,85 pri testu Pet koraka. Rezultati su bili pomalo očekivani s obzirom na to da su plesovi bili primjereni za njihovu dob. Primjerenišću dječjih plesova bavili su se mnogi autori koji su došli do saznanja da se prilagodbom narodnih plesova, upotrebom plesova poput polke općenito i Špic polke te implementacijom narodnih plesova u nastavu tjelesne i zdravstvene kulture može povoljno utjecati na povećanje fonda motoričkih znanja (Mikulić i sur., 2007, Božić i sur., 2012).

Kako bi se dobio uvid u napredak obiju skupina prema dobi ispitanika, upotrebljavao se t-test za nezavisne uzorke kojim se u svih učenika na početnoj i završnoj razini provjere mjerilo motoričko znanje iz triju goranskih plesova. U tablicama 4 i 5 prikazani su deskriptivni parametri u inicijalnoj i finalnoj provjeri za sva tri testa u objema skupinama ispitanika.

Tablica 4. Razlike inicijalne provjere između mlađe i starije dobne skupine u sva tri plesa (AS = aritmetička sredina, SD = standardna devijacija, t-value = t-test, p = koeficijent statističke značajnosti).

Inicijalno	AS 1. i 2. razred	AS 3. i 4. razred	SD 1. i 2. razred	SD 3. i 4. razred	t-value	p
Špic polka	3,74	3,68	0,90	0,61	0,27	0,79
Oberštrajčić	3,68	3,56	0,78	0,72	0,55	0,59
Pet koraka	3,32	3,26	0,78	0,80	0,28	0,78

Prema rezultatima inicijalne provjere iz tablice 4 vidljivo je da su aritmetičke sredine obiju skupina učenika iz sva tri testa podjednake uz minimalna odstupanja od srednjih vrijednosti. Također, nema statistički značajnih razlika ($p = 0,79$ za ples Špic polka, $p = 0,59$ za ples Oberštajerić, $p = 0,78$ za ples Pet koraka) između dobnih skupina u znanju sva tri plesa. Dobiveni su rezultati očekivani s obzirom na to da su se učenici prvi put susreli s navedenim goranskim plesovima.

Tablica 5. Razlike finalne provjere između mlađe i starije dobne skupine u sva tri plesa (AS = aritmetička sredina, SD = standardna devijacija, t-value = t-test, p = koeficijent statističke značajnosti).

Finalno	AS 1. i 2. razred	AS 3. i 4. razred	SD 1. i 2. razred	SD 3. i 4. razred	t-value	p
Špic polka	4,43	4,85	0,66	0,29	-2,88	0,01
Oberštajerić	4,28	4,78	0,76	0,27	-3,18	0,00
Pet koraka	3,99	4,74	0,73	0,36	-4,71	0,00

Prema rezultatima finalne provjere iz Tablice 5 vidljivo je da se aritmetičke sredine između dviju skupina učenika uvelike razlikuju uz minimalna odstupanja od srednjih vrijednosti. Iako u inicijalnoj provjeri nije bilo statistički značajnih razlika, u finalnoj provjeri te su razlike očigledne i statistički značajne ($p = 0,01$ za ples Špic polka, $p = 0,00$ za ples Oberštajerić, $p = 0,00$ za ples Pet koraka). S obzirom na dobivene rezultate može se zaključiti da učenici 3. i 4. razreda brže usvajaju znanje i postižu bolje ocjene nakon uvježbavanja plesova.

4. ZAKLJUČAK

Analizom prikupljenih podataka dobiveni su rezultati pokazali visoku pouzdanost i homogenost ocjenjivača, statistički značajnu razliku inicijalne i finalne provjere u cijelom uzorku ispitanika te iznimno veliku razliku u usvojenosti navedenih plesova s obzirom na dob ispitanika. Drugim riječima, ocjenjivači su pri ocjenjivanju bili suglasni što je odraz adekvatno provedene početne i završne provjere. Također, svi učenici koji su pohađali tromjesečni program Goranske škole folkloru uspješno su usvojili sva tri goranska plesa (Špic polka, Oberštajerić i Pet koraka). Ipak, posebno se ističu učenici skupine 3. i 4. razreda jer su u odnosu na učenike skupine 1. i 2. razreda bili znatno uspješniji. Zanimljivo je istaknuti kako su učenici starije skupine u inicijalnoj provjeri imali niže aritmetičke sredine od učenika mlađe skupine, a rezultati finalne provjere pokazali su suprotno. Točnije, rezultati u obliku aritmetičke sredine završne provjere pokazali su da su učenici starije skupine bili puno uspješniji od učenika mlađe skupine. Prilikom izrade plana i programa rada

provedene izvannastavne školske aktivnosti primijećeno je kako je učenicima 1. i 2. razreda bilo potrebno nešto više vremena za prijelaz iz faze ponavljanja u fazu usavršavanja. Unatoč tome, oni su od inicijalnog do finalnog stanja napredovali. Također valja napomenuti da je veliki broj uključenih učenika i učenica odraz da je takva aktivnost potrebna.

5. LITERATURA

1. Božić, D., Ilić, O., Mercandel, T. (2012). *Folklorni plesovi Istre: Strukture suvremenog i mažoret plesa*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
2. Findak, V. (1999). *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture*. Priručnik za nastavnike tjelesne i zdravstvene kulture. Zagreb: Školska knjiga.
3. Ivančan, I. (1996). *Narodni plesni običaji u Hrvata*. Zagreb: Hrvatska matica iseljenika, Institut za etnologiju i folkloristiku.
4. Knežević, G. (2005). *Srebrna kola, zlaten kotač: Hrvatski narodni plesovi za djecu i mladež i uvod u kinetografiju*. Zagreb: Ethno d.o.o.
5. Maletić, A. (1986). *Knjiga o plesu*. Zagreb: Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske.
6. Mejovšek, M. (2008). *Metode znanstvenog istraživanja u društvenim i humanističkim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
7. Mikulić, M., Prskalo, I., Runjić, K. (2007). *Hrvatska plesna tradicija i predškolska dob djeteta*. U V. Findak (Ur.), 16. ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske. Antropološke, metodičke, metodološke i stručne pretpostavke rada u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije (str. 455. – 460.). Zagreb: Hrvatski kineziološki savez.
8. Miletić, Đ. (2002). *Prilog programiranju plesnih struktura u prvom razredu osnovne škole*. U V. Findak (Ur.), 11. ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske. Programiranje rada u području edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije (str. 69. – 71.). Zagreb: Hrvatski kineziološki savez.
9. Mraković, M. (1997). *Uvod u sistemsku kineziologiju*. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu.
10. Pejčić, A. (2001). *Zdrav duh u zdravu tijelu*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci. Visoka učiteljska škola.
11. Srhoj, Lj.; Miletić, Đ. (2000). *Plesne strukture: udžbenik*. Split: Abel internacional.